

Societat del coneixement, progrés i sobirania nacional

«L'aptitud per a la creativitat cultural també ens ajuda a entendre els motius i les raons històriques de la prosperitat catalana»

En el darrer article publicat en aquest mitjà afirmava que la continuïtat actualitzada de la construcció nacional catalana es basa en l'enfortiment de quatre basaments. En primer lloc, l'impuls de la societat del coneixement (cultura, comunicació, educació i ciència). En segon lloc, en la definició d'un model social democràtic, inclusiu i feminista. En tercer lloc, l'actualització del model econòmic en el marc de la societat del coneixement i la transició ecològica. I, en quart lloc, un compromís insubornable amb català, llengua pròpia i comuna. Aquest compromís amb la vitalitat de la llengua catalana és estratègic per la definició d'una identitat de projecte.

L'ordre en l'exposició dels quatre factors no marca prioritat. L'ordre dels factors no altera el producte. Però estic fermament convençut que l'aposta radical per la societat del coneixement és el principal catalitzador de totes les transformacions contingudes en els altres tres àmbits. L'aposta catalana per la societat del coneixement és la via més segura i més directa al progrés social sostenible i la sobirania nacional en un context internacional en mutació, complex i contradictori.

Quan intento explicar la importància de les polítiques culturals i audiovisuals a Catalunya parteixo d'una definició de cultura contemporània que combina tres factors: creativitat, identitat i indústria. I Catalunya és un país creatiu, de tradició industrial i amb una forta identitat. La millor base pel desenvolupament d'una poderosa indústria cultural. Una aposta de futur estratègica. Però aquestes característiques també ens ajuden a entendre el procés històric de la formació de la nació catalana.

L'aptitud per a la creativitat cultural també ens ajuda a entendre els motius, les raons històriques, de la prosperitat catalana. Prosperitat en termes comparatius, però prosperitat que en cap cas es pot explicar per la riquesa de recursos naturals. Ni abundància de cabals hídrics, ni reserves minerals estratègiques, ni grans extensions de superfícies fèrtils i conreables. Quina ha estat la clau, doncs? Historiadors de referència com Pierre Vilar, Jaume Vicens Vives o Josep Fontana han apuntat a factors culturals com ara una aptitud o mentalitat econòmica moderna esbossada des de finals del segle XVI, la creativitat, la capacitat d'innovació artesanal o la identitat nacional.

Sense aquestes característiques seria impossible entendre el sorgiment d'una proto-indústria tan potent i innovadora com la de la "farga catalana" al segle XVII. O que, com recordava l'eminent geògraf, Pierre Deffontaines "Cap riu del món, potser, no ha estat objecte d'un aprofitament tan exhaustiu com el de l'indigent Llobregat". Un aprofitament energètic dels recursos fluvials que s'explica, per exemple, per la proliferació de molins fariners. Un signe del renaixement espontani i multiforme de la riquesa agrícola, d'una activitat rural intensa al segle. Farga i molins són mostra d'una singular enginyeria popular preindustrial.

Si aquestes aptituds han estat claus en la Catalunya preindustrial i industrial, encara seran més crítiques, més estratègiques en la societat del coneixement. O, com diu el Premi Nobel d'Economia Joseph Stiglitz, en la societat de l'aprenentatge. Fa més d'un segle, Enric Prat de la Riba afirmava que "la ciència avui representa, per a nosaltres, la riquesa pública de demà." Avui encara més.

Per construir una societat del coneixement cal tenir primerament la infraestructura material, educativa, cultural, científica i tecnològica necessària. La Catalunya d'avui compta amb

aquest base. Lamentablement, el món transita cap a una mena d'esquema de divisió binària entre un grup de països que han creat o estan creant una societat del coneixement i un altre grup relegat a una condició subordinada i de desenvolupament limitat. La societat del coneixement és global i desigual. I només podrem fer contribucions solidàries per corregir aquests desequilibris si formen part del primer grup.

Davant aquest repte, el nostre sistema universitari és un dels actius més importants del país. A grans trets, Catalunya representa l'1/000 de la població mundial i l'1/100 de la producció científica mundial. Però hi ha marge de millora. Cal invertir més en ciència, impulsar la transferència de coneixement i potenciar la innovació. I no només això. Ens calen polítiques transversals en cultura, educació, comunicació, ciència i indústria.

Com més avancem en la lògica de la societat del coneixement, la lògica de la societat de l'aprenentatge, més a prop hi serem de la societat del benestar i de la plena sobirania cultural, econòmica i política. No hi ha altra via.